

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség, és megítélése a
gyakorlatban**

Szerző: Dr. Cogoi Róbert

Budapest, 2017.03.15.

I. Elméleti előzmények

A kártérítési jog funkciójaként a büntetést, az elrettentést, azaz a megelőzést, valamint a kompenzációt említhetjük. A vétkességi alapú kártérítési rendszerek elsősorban preventív célúak, hiszen a károkozó vétkes magatartásához kapcsolódik a felelősségből eredő hátrány, míg az objektív felelősségű rendszer középpontjában a károsult kompenzációja áll.

A kártérítési jog domináns elve, a teljes kártérítés, megvalósíthatatlannak bizonyul, különös tekintettel a nem vagyoni károkra, de a nem helyettesíthető dolgok kapcsán a vagyoni károk esetében is. Sok érv szól a felelősség, illetve a kártérítés korlátozása mellett, mint pl. a „*summum ius, summum iniuria*”, a szociális feszültségek, a hatékonyság hiánya, és az alkotmányjog szükségesség-arányossági tesztjének megsértése. Ennek kapcsán fontos megemlítenünk a kártérítési jog „*érték-közvetítő funkcióját*” is.

A kártérítési felelősségnek két típusát különböztethetjük meg. Az egyik a szerződésszegési (*kontraktuális*) felelősség, melynek alapján csak érvényes szerződésből fakadhat a kártérítés, a másik a szerződésen kívüli (*deliktuális*) felelősség, ahol a kárt okozó és a kárt elszenvedett fél között nincs érvényes szerződés. A Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) - az ún. „*hídszabály*”, azaz a 318. § utaló normája segítségével - egységesen szabályozta a szerződésszegéssel és a szerződésen kívüli magatartással okozott károkért való felelősséget. Az egységes kártérítési rendszer kiterjedt mind a felelősség alóli kimentés, mind a kár megtérítésének szabályaira, mind pedig a kapcsolódó részletkérdésekre, mint pl. a kártérítés módjára. Ez az elegáns kodifikációs megoldás komoly gyakorlati előnyökkel is járt: a kontraktuális és a deliktuális kártérítési felelősségi tényállások között esetleg felmerülő elhatárolási kérdéseknek nem volt gyakorlati következménye. Ha ugyanis a felelősség alóli kimentés szabályozása és a megtérítendő kár meghatározása a két felelősségi rendszerben egyforma, legfeljebb elméletileg lehet érdekes, de nincs gyakorlati következménye annak, hogy egy kártérítési felelősséget maga után vonó jogellenes károkozó magatartás szerződésszegésnek tekintendő-e vagy szerződésen kívül elkövetett magánjogi deliktumnak. Ez a kérdés merülhet fel pl. amikor a kötelezett a szerződésszerűen teljesített szolgáltatás jogosultnak

történő átadásánál a jogosult vagyonában kárt okoz: a gépjárműjével megrongálja a vevőnek az átvételi telephelyen lévő valamely vagyontárgyát.¹

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) az itt kiemelt kodifikációs és gyakorlati előnyök ellenére két döntő ponton szakít az egységes kártérítési jog rendszerével. Eltérő alapra helyezi a kimentést a kontraktuális és a deliktuális kártérítési felelősség esetében, és ugyancsak különböző szabályokat állapít meg a kártérítési jog e két területén a megtérítendő kár feltételeinél. A koncepcionális változásnak oka, hogy a felelősségnek eltérőek a gyökerei szerződésen kívüli jogellenes károkozó magatartás és szerződésszegés esetében. Deliktuális felelősség esetében a felek között a károkozó magatartást megelőzően csak egy abszolút szerkezetű jogviszony létezik, és egy tartózkodásra kötelező tiltó norma megsértése hozza létre a relatív szerkezetű kötelmet. Kontraktuális felelősség esetében viszont a károkozást megelőzően is fennáll egy relatív szerkezetű jogviszony a károkozó és a károsult között, nevezetesen a szerződés, amely meghatározza a felek egymással szembeni jogait és kötelezettségeit. Az eltérő kiinduló helyzetből adódik, hogy a károkozó magatartás más természetű a két területen. Deliktuális felelősségnél a károkozás általános tilalma szenved sérelmet, és a magatartást éppen az teszi jogellenessé, hogy kár kapcsolódik hozzá. Kontraktuális felelősségnél viszont a károkozó magatartást a szerződésben vállalt kötelezettség megszegése jelenti, egy olyan kötelezettség nem szerződészerű teljesítése, amelyet az illető fél a helyzete és a szerződéssel járó kockázatok felmérése után önként vállalt magára. A szerződéses jogviszony a kötelelem alanyait, a károkozó és a károsult személyét is behatárolja: a károkozó a kárt nem általában másnak, hanem a másik szerződő félnek okozza. A döntő különbség tehát, hogy a kontraktuális felelősséget egy önként vállalt szerződéses kötelezettségvállalás megszegése alapozza meg; és ez a feltétel a deliktuális felelősség esetében hiányzik.

A Ptk. egyrészt a szerződésszegési kártérítési felelősség szabályozásánál megszigorítja a szerződésszegő fél kimentését (6:142. §), elszakítva azt a deliktuális felelősség körében változatlanul megtartott felróhatósági elvtől (6:519. §). Másrészt, a kimentés megszigorítását ellensúlyozva, a szerződésszegő fél által a szerződéskötéskor előrelátható károkra korlátozza a megtérítendő következménykárok és az

¹ Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:142. §-hoz (2017.03.03.)

elmaradt haszon mértékét (6:143. §). A két változtatás szorosan összefügg, ugyanis megszigorított, objektív alapú kimentés és a kártérítés nagyságának korlátozása egészséges egyensúlyi helyzetet teremt a vagyoni forgalomban a szerződő felek közötti kockázatmegosztás terén. E két alapvető különbségen túl a Ptk. is megtartja a kártérítési felelősségi jog egységét (6:144. §).²

*„Figyelemmel arra, hogy a különös felelősségi alakzatok közül - éppen a bírói, jogalkalmazási gyakorlat által teremtett tényálláskörök miatt - a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség szabályrendszere a legáltalánosabb különös, a Ptk. a speciális felelősségi konstrukciókat e szabályokkal indítja.”*³ A régi Ptk. konstrukciója a veszélyes üzemi felelősség generálklauzulája, amely a szubjektív alapú általános felelősségi alakzathoz képest a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató terhére objektív alapú felelősséget állapít meg. Ameddig a fejlett jogi kultúrájú államokban a veszélyes üzemi felelősség tényállásait tipikusan a nagy kódexeken kívüli külön törvényalkotások esetről esetre teremtik meg, addig a Ptk. a fokozott veszéllyel járó tevékenység eseteinek meghatározását - főszabály szerint - a bírói gyakorlatra bízta. A generálklauzula típusú szabályozás ellenére nem elhanyagolható azoknak a külön jogszabályokban meghatározott eseteknek a köre, amelyek a veszélyes üzemi felelősség szabályainak alkalmazására utalnak, illetőleg a felelősség alóli kimentés lehetőségét e törvényi rendelkezésre utalással korlátozzák. Ezért figyelemmel kell lenni arra is, hogy a veszélyes üzemi felelősség köre nemcsak a bírói gyakorlat által bővül állandóan, hanem a jogalkotás is egyre újabb tényállásokat von e szigorú felelősségi szabály alá.

A technika áldásai következtében életünk részévé vált számtalan olyan tevékenység, amely potenciális veszélyforrást jelent. A fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség a kártérítési felelősség speciális alakzata. A veszélyes üzem fogalmát a jogszabály nem határozza meg, minden annak minősül, amelynél egy apróbb hiba is súlyos károkat okozhat; a veszélyes üzem szabályait kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz. E fogalom alá tartozik minden olyan tevékenység, amely önmagában veszélyeket hordoz a környezetére. A bíróság megállapította, hogy *„a fokozott veszéllyel járó tevékenység megítélésénél a működtetés során*

2 Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:142. §-hoz (2017.03.02.)

3 Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:142. §-hoz (2017.03.09.)

alkalmazott eszköz jellemző vonásait kell vizsgálni, és a tevékenységgel elindítható lehetséges okfolyamat következményeit is figyelembe kell venni. Egyedileg kell mérlegelni azt a körülményt, hogy a rendeltetésszerű használat során fellépő csekély rendellenesség okozhat-e aránytalanul széles körben vagy aránytalanul súlyos mértékben károkat.”⁴

„Természetesen nem arról van szó, hogy ezek a tevékenységek jogellenesek lennének, hiszen a társadalom - a belőlük származó előnyökért - hajlandó együtt élni ezekkel a veszélyekkel, bízva abban, hogy nem következik be károsodás. Minthogy a veszélyes üzem elsősorban a technikai fejlődéshez kötődik, a fokozottan veszélyes tevékenységek köre is időről időre változik. Általános jelleggel azonban megállapítható, hogy veszélyes üzemnek minősül minden olyan tevékenység, amelynél az embernek nincs feltétlen és abszolút uralma a veszélyforrások felett. (A különböző gépek, berendezések kapcsán gondoljunk csak „Murphy törvényére”, miszerint ami elromolhat, az el is romlik.) A veszélyes üzem törvényi definiálhatatlansága miatt a mindenkori bírói gyakorlatnak kell meghatároznia, mi minden tekintendő fokozottan veszélyes tevékenységnek az abból eredő károkért való felelősség szempontjából.”⁵

II. A jogi háttér rövid összefoglalása

Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni, akkor is, ha nem vétkes a kár bekövetkezésében. A károkozó az általános szabályoktól eltérően kizárólag akkor mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik vagy a kár a károsult felróható magatartásából származott.

1. Üzembentartó

Miután a fokozott veszéllyel járó tevékenységből eredő kárért az üzembentartó felel, igen fontos kérdés, hogy ki minősül a veszélyes üzem üzembentartójának. Ez ugyanis nem mindig esik egybe a közvetlen károkozó személyével, de a veszélyes üzem tulajdonosával sem.

⁴ BDT2010. 2358.

⁵ <http://cegvezetes.hu/1998/11/a-veszelyes-uzem-mukodesebol-eredo-karok/> (2017.03.13.)
Cégvezetés, 1998. VI. évfolyam 11. szám

A régi Ptk. egyik hiányossága, hogy nem határozta meg az üzembentartó fogalmát, így az üzembentartó kategóriáját a gyakorlat alakította ki. A Legfelsőbb Bíróság ugyan speciális tényálláskörben, de általános érvénnyel mondta ki, hogy a repülőgéppel végzett vegyszeres permetezéssel okozott kárért a megrendelő nem csupán az őt terhelő felügyelet és ellenőrzés elmulasztása miatt felel, hanem vétkességétől függetlenül is, mert a vegyszer kijuttatása tekintetében üzembentartónak, a veszélyes tevékenység folytatójának minősül, hiszen az ő érdekében történik a veszélyes tevékenység.⁶ Az üzembentartói minőséget tehát az határozza meg, hogy kinek az érdekkörében folyik a veszélyes tevékenység.

Bár a gépjárművet rendszerint a tulajdonos tartja üzemben, egyedül a tulajdonjog alapján az üzembentartói minőség nem dönthető el. Ebből adódóan problémás lehet az üzembentartó kilétének meghatározása együtt élő házastársak között, hiszen azon az alapon, hogy a gépjármű az egyik vagy másik házastársnak a különvagyon, éppúgy nem lehet a tulajdonos házastársat feltétlenül üzembentartónak tekinteni, mint ahogy a házastársi vagyonszövetségből folyó közös tulajdonosi minőség sem alkalmas egymagában arra, hogy ilyen alapon mindkét házastársat üzembentartónak tekinthessük. A PK 40. számú állásfoglalás értelmében: az együttélő házastársakat - a tulajdonjogtól és hatósági engedélytől függetlenül - akkor kell közös üzembentartónak tekinteni, ha a fokozott veszéllyel járó tevékenységet - adott esetben a gépjármű vezetését - mindketten rendszeresen folytatják. Az üzembentartó Ptk. szerinti meghatározása azonban eltér a PK 40. számú állásfoglalástól a házastársak külön- vagy közös tulajdonában levő gépkocsi üzembentartói minőségének a megítélésével kapcsolatban. *„Eszerint ugyanis az üzembentartói minőséget nem az dönti el, hogy a veszélyes tevékenységet - adott esetben a gépjármű vezetését - melyik házaspár folytatja rendszeresen, hanem az, hogy a veszélyes tevékenység folytatása kinek az érdekében történik. Minthogy pedig a gépjármű üzemben tartása és működtetése mindkét házastárs - tipikusan az egész család - érdekében történik, a házastársak közös üzembentartók, függetlenül attól, hogy melyikük a gépjármű tulajdonosa, és attól is, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenységet rendszeresen melyikük folytatja. Annak ellenére tehát, hogy a Kúria 1/2014. PJE határozatával a Ptk. alkalmazása körében továbbra is irányadónak tekinti a PK 40. számú állásfoglalás alkalmazását, a Ptk. 6:536. §-ának helyes értelme szerint a*

⁶ BH2007. 301., BDT2007. 1623.

házastársak üzemtartói minőségének elbírálásánál ezeket a szempontokat - és nem a PK állásfoglalásban foglaltakat - kell figyelembe venni. Ettől a lényeges elvi különbségtől eltekintve a PK állásfoglalásban kifejtettek a jövőben is alkalmazhatóak.”⁷

2. Kimentés

A fokozott veszéllyel járó tevékenységet végző személy tehát, az objektív felelősség értelmében, akkor is felel az említett károkért, ha a kár bekövetkeztéről egyébként nem *"tehet"*, vagyis sem szándékosság, sem gondatlanság nem terheli a kár bekövetkezéséért. Azaz ebben az esetben az általános kimentésnél egy jóval szigorúbb kimentési lehetőséget ad a jogalkotó az üzemtartó számára. Ha például olyan személy, akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatása közben keletkezett kárát elháríthatatlan külső oknak minősülő magatartásával maga idézte elő, a veszélyes tevékenység folytatója mentesül a kártérítési felelősség alól. Ha azonban elhárítható közrehatás esete áll fenn, akkor a veszélyes tevékenység folytatóját teljes felelősség terheli. A Legfelsőbb Bíróság PK. 39. számú kollégiumi állásfoglalása szerint ilyen esetben kármegosztásnak akkor sincs helye, ha a károsult személy gondozója a felügyelet ellátása érdekében nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A veszélyes üzem *működési körét* nem lehet a pillanatnyi helyzet szerint megítélni. Csak a veszélyes tevékenység egészének folyamatában, egységesen szabad értékelni a körülményeket, hiszen a működési kör a tevékenység veszélyességi hatókörét jelenti mind térben, mind időben. A kérdést talán azzal a példával lehet a legjobban szemléltetni, amikor a gépkocsi kereke menet közben feldob egy kavicsot, és az betöri a mögötte haladó autó szélvédőjét. Az üzemtartó nem hivatkozhat arra, hogy a kár a veszélyes üzem működési körén kívül eső okból következett be, még akkor sem, ha a baleset közvetlen kiváltója az út rossz minősége volt.

A baleset *elháríthatatlanságának* megítélése sem szorítkozhat a károkozás pillanatára, hanem figyelembe kell venni a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának egész előző magatartását is,

⁷ Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:536. §-ához (2017.03.01.)

valamint általában annak a helyzetnek a kialakulására vezető valamennyi tényezőt, amelynek alapján a károsító cselekmény végbement, a kár bekövetkezett. Fontos tényező, hogy az elháríthatatlanságnak objektívnek kell lennie. A közlekedési balesetből eredő kártérítési igény érvényesítése esetén a károsult felróható és a baleset bekövetkeztében közreható magatartása például akkor minősül a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső, elháríthatatlan oknak, ha a baleset a legnagyobb gondosság, a közlekedési szabályok maradéktalan megtartása mellett is elkerülhetetlen volt, tehát a baleset elhárítása a gépjármű vezetője számára objektíve lehetetlenné vált. Ennek megfelelően a bírói gyakorlat szerint önmagában az a tény, hogy a gyalogos féktávolságon belül lépett a gépjármű elé, még nem elegendő a károkozó mentesüléséhez, mivel vizsgálni kell, hogy a jármű vezetője számíthatott-e a gyalogos feltűnésére, illetve, hogy az egyébként szabályos sebesség megfelelő csökkentésével elkerülhető lett volna-e a baleset. Ezt példázza az a bírósági döntés is, amely szerint a vasútállomáson bekövetkezett balesetnél a MÁV mint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatója nem hivatkozhat eredményesen a kárt előidéző elháríthatatlan okra akkor, ha nem tett meg minden lehetséges és célszerű intézkedést a baleset elhárítására.⁸

A felelősség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik. Azonban a kártérítési igény - az általános 5 éves határidő helyett - 3 év alatt elévül. Ilyenkor, ha a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatásából eredő kár megtérítése iránti követelés elévült, a kárigényt a kártérítés általános szabályai szerint kell elbírálni, s ez érvényes az elévülési időre is.

3. Közös károkozás

3.1. Belső viszony

A Ptk. 6:539. §-a a veszélyes üzemek találkozásának belső, tehát egymással szembeni felelősségi viszonyát rendezi, és fenntartja a régi Ptk. háromlépcsős szabályozását. Ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felróhatóságuk arányában kötelesek a másíknak okozott

⁸ <http://cegvezetes.hu/1998/11/a-veszelyes-uzem-mukodesebol-eredo-karok/> (2017.03.13.)

kárt megtéríteni (pl. két autó összeütközése). Ha nem az üzemtartó a tényleges károkozó, az üzemtartó a kár megtérítésére a tényleges károkozó magatartásának felróhatósága alapján köteles.

Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel (pl. a fékrendszer meghibásodása). Ha az egymásnak okozott kár mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli. Lásd az alábbi táblázatot:⁹

Károkozó "A"	Károkozó "B"	Kártérítési kötelezettség
Felróható	Felróható	Saját kár viselése
Nem felróható	Felróható	"B" fizet
Felróható	Nem felróható	"A" fizet
Nem felróható	Nem felróható + rendellenesség	"B" fizet
Nem felróható + rendellenesség	Nem felróható + rendellenesség	Saját kár viselése
Nem felróható + nincs rendellenesség	Nem felróható + nincs rendellenesség	Saját kár viselése

A fenti szabályok adnak eligazítást az üzemtartók egymás közötti viszonyában abban az esetben is, ha több veszélyes üzem közösen okoz kárt, azzal, hogy felróhatóság és rendellenesség hiányában a kárt egyenlő arányban viselik. Ez a régi Ptk.-hoz képest új szabály, ugyanis ha több veszélyes üzem együttesen okoz kárt külső harmadik személynek, és felelősségük felróhatóság nélkül csak az objektív

⁹ <https://epitesijog.hu/rolunk/1575-a-karterites-specialis-felelossegi-alakzatai> (2017.02.28.)

felelősség szabálya alapján áll be, ugyanakkor rendellenesség se következett be egyik üzemnél se, a törvény méltányosan rendezi a kárviselést annak kimondásával, hogy ilyen esetben a veszélyes üzemek a kárt egyenlő arányban viselik.

3.2. Külső viszony

A veszélyes üzemek által harmadik személynek közösen okozott kár esetében a károsulttal szemben a Ptk. 6:524. §-a szerinti általános szabály érvényesül. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának PK. 40. számú állásfoglalása szerint, ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, a felelősség másként érvényesül a külső és a belső viszonyban. A károsult harmadik személy és a közös károkozók (külső) viszonyában ugyanis az egyetemleges és vétkesség nélküli (tárgyi) felelősség szabálya az irányadó, míg a közös károkozók egymás közti (belső) viszonyában a felelősség általános szabályait kell alkalmazni.

Ha tehát a két gépjármű összeütközésénél az utcai járókelő károsodik, kárát a két gépjármű üzemeltetője vétkességre tekintet nélkül köteles megtéríteni. Ezenkívül az egyetemleges felelősségre vonatkozó szabály is érvényesül velük szemben, ami azt jelenti, hogy a károsult kárának megtérítését - választása szerint - mindkettőjüktől vagy bármelyiküktől követelheti. Ha a károsult harmadik személy kárát az egyik gépjármű üzemeltetője téríti meg, ennek a károkozásban részt vett másik gépjármű üzemeltetőjével szemben érvényesíthető megtérítési igényére már nem a vétkesség nélküli, hanem a felelősség általános szabályai az irányadók. Ugyanez az alapja és módja a felelősség viselésének akkor is, ha a gépjárművek összeütközése közben közösen okozott kár nem a kívül álló harmadik személyt, hanem az egyik vagy másik, esetleg mindkét gépjármű üzemeltetőjét érte. Ha a károsult személy a felvetett esetben nem utcai járókelő, hanem az egyik gépjármű utasa volt, őt a felelősségi szabályok alkalmazása szempontjából rendszerint kívülálló harmadik személynek kell tekinteni. Kárának megtérítését tehát a gépjármű utasa is mindkét gépjármű üzemeltetőjétől követelheti az egyetemleges tárgyi felelősség alapján.¹⁰

¹⁰ <http://cegvezetes.hu/2007/02/a-karfelelosseg-specialis-esetei/> (2017.03.13.)
Cégvezetés, 2007. XV. évfolyam 2. szám

4. Kármegosztás

Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely a károsult felróható magatartásából származott. A károsult olyan felróható magatartása, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kár tekintetében nem tekinthető elháríthatatlan oknak, alapja lehet a kár megosztásának. A Ptk. 6:535. § (1) bekezdése szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső elháríthatatlan ok az üzembentartó felelősség alóli mentesüléséhez és nem kármegosztáshoz vezet. Ezzel szemben a károsulti közrehatás valóban külső ok, de elhárítható, amely szerint a veszélyes üzem által okozott kárt nem kell megtéríteni annyiban, amennyiben az a károsult felróható magatartásából származott. A gépjármű vezetője által az utasának okozott kárért való felelősség érvényesítése során kármegosztás akkor alkalmazható, ha az utas ebben a minőségében nem az általában elvárható magatartást tanúsította. Ha például a gépkocsi utasa kellő körültekintés mellett észlelhette volna a gépkocsi vezetőjének ittasságát, a baleset bekövetkezte esetén indokolt a kármegosztás alkalmazása kettőjük között.

Baleseti kártérítési igény érvényesítése során nincs helye kármegosztásnak azon az alapon, hogy a megbetegedést ugyan a baleseti trauma váltotta ki, de az lappangó állapotban a baleset előtt is fennállott. Ilyen esetben a károkozó - a törvény által megkövetelt egyéb feltételek fennállása esetén - teljes kártérítésre kötelezhető. A bírói gyakorlat szintén kármegosztást alkalmazott annak az utasnak a terhére, aki a biztonsági övet nem használta a balesetkor.¹¹ *„Természetesen a felróható magatartásnak okozati összefüggésben kell állnia a bekövetkezett károsodással, tehát ha megállapítható, hogy a baleset olyan súlyos volt, hogy a biztonsági öv használata mellett is éppoly komoly sérülések keletkeztek volna, akkor kármegosztás alkalmazására nincs mód.”*¹²

A kármegosztás arányánál jelentős szerepe van, hogy milyen súlyú az érintettek felróhatósága a kár bekövetkezéséhez vezető körülmények kialakulásában. A mozdonyból kipattanó szikrától keletkezett, és a tűzvédő ösvény hiánya miatt továbbterjedt tűzért való felelősség megosztásánál például a MÁV

¹¹ BH2008. 61.

¹² Bata Zoltán: A felpattanó kő esete A veszélyes üzemi felelősség alapja és gyakorlati problémák - Cég és Jog, 2003. 5. évf. 4. szám 23.o.

közrehatása súlyosabb megítélés alá esett, mert a töltés gyomtalanításának elmulasztása is hozzájárult a tűz terjedéséhez.¹³

A kármegosztás tekintetében a bírói gyakorlatot a PK 38. számú állásfoglalás irányította. Eszerint a kármegosztásnál az üzem veszélyességét is figyelembe kell venni az üzembentartó terhére, ha ez a veszélyes üzem károsodásában közrehatott. A Ptk. ehhez képest már egyértelműen úgy rendelkezik, hogy a kármegosztásánál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét nemcsak a veszélyes üzem károsodása tekintetében, hanem mindkét irányban - a közreható károsult irányában is - az üzembentartó terhére figyelembe kell venni. Ez azt jelenti, hogy ha a bíróság mérlegelése szerint a felek egyenlő mértékben részesei a károsodás bekövetkezésének, közöttük a kárt nem 50-50%-ban, hanem - a veszélyes üzemre terhesebben - mondjuk 70-30% arányban kell megosztani. A kármegosztás mértéke az eset összes körülményeinek alapos bírói mérlegelésétől függ. A döntő, hogy a kármegosztásnál a bíróság vegye figyelembe a károkozó üzem veszélyességét, és ezt a kármegosztás arányában kifejezésre is juttassa. A bírói gyakorlat ugyanakkor nemcsak a kármegosztás, hanem a közrehatás kérdésében is - főként gépjárműkároknál - a veszélyes üzem veszélyességét szigorú mértékkel méri. A Legfelsőbb Bíróság iránymutató jelleggel összegezte, hogy közlekedési baleset esetén akkor áll fenn működési körön kívül eső elháríthatatlan ok, ha a baleset a legnagyobb gondosság mellett is elkerülhetetlen volt, vagyis ha a baleset elhárítása objektíve lehetetlenné vált.¹⁴

A vétőképtelen személy elhárítható közrehatásával kapcsolatban a Ptk. új rendelkezése rögzíti, hogy a vétőképtelen személy elhárítható magatartásával a károkozásban közrehatott, az üzembentartót a vétőképtelen károsulttal szemben teljes felelősség terheli. Az üzembentartó a vétőképtelen személy gondozójával szemben megtérítési igényt érvényesíthet. A Ptk. ezzel a PK 39. számú állásfoglalást emeli be a törvény szabályai közé. Az állásfoglalás indokolásában példaként megfogalmazott tényállás szerint, ha a gépkocsi a váratlanul eléje szaladt óvodáskorú gyermeket elüti, az üzembentartó a felelősség alól csak akkor mentesül, ha a gyermek magatartása elháríthatatlan külső oknak minősül, és a gépjármű vezetője a balesetet sem fékezéssel, sem a haladási irány megváltoztatásával nem tudta elkerülni. Ha azonban kellő előrelátással számítani lehetett arra, hogy a gyermek vigyázatlanul a gépkocsi elé

¹³ <http://cegvezetes.hu/1998/11/a-veszelyes-uzem-mukodesebol-eredo-karok/> (2017.03.13.)

Cégvezetés, 1998. VI. évfolyam 11. szám

¹⁴ BH1977. 146.

kerülhet (pl. már messziről látható, hogy az országút szélén óvodáskorú gyermekek labdáznak), akkor a baleset nem tekinthető elháríthatatlannak, így kármegosztás alkalmazására kerülhetne sor. Az óvodáskorú gyermek azonban vétőképtelen, így magatartása nem minősülhet felróhatónak, ezért az üzemtartó a vétőképtelen károsulttal szemben teljes felelősséggel, teljes kártérítéssel tartozik. A vétőképtelen közreható károsult tekintetében kármegosztásnak nincs helye, mert a Ptk. 6:537. § (1) bekezdése szerint az üzemtartónak csak azt a kárt nem kell megtérítenie, amely a károsult felróható magatartásából származott. A Ptk. szerint ilyenkor az üzemtartó a vétőképtelen személy gondozójával szemben - a kármegosztás szabályainak figyelembevételével - megtérítési igényt érvényesíthet. A vétőképtelen magatartása tehát az érte felelős gondozó magatartásába számít be, mintegy betudódik.

III. Veszélyes üzem meghatározása a gyakorlatban

Ahogy már a fentiekben említésre került, a veszélyes üzemeket nem lehet taxatív módon meghatározni, mivel azok köre a technika újításaival együtt állandóan változik, így csak a bírói gyakorlat adhat eligazítást. „A fokozott veszéllyel járó tevékenység fogalmához tartozó kör a technika fejlődésével bővül, ezért a bíróságnak egyedileg kell eldöntenie, hogy az adott ügyben vizsgált tevékenység fokozott veszéllyel jár-e.”¹⁵ Ezen kívül a veszélyes üzemi jelleg nem minden esetben abszolút, hanem a tevékenység konkrét körülményeitől függő kategória. Előfordulhat, hogy ugyanaz a tevékenység egyszer veszélyes üzemnek minősül, más helyzetben azonban nem. Jó példa erre az a bírósági döntés, amely szerint, ha a lakóterületen létesített üzemnek a szomszédos lakóépület rongálódását okozó rezgésekkel járó működése sérti a környezetvédelmi törvény előírásait, az ilyen módon okozott kárt az üzemtartó a Ptk-nak a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni.

A vízlépcső, a zsiliprendszerek, a vízi erőművek például veszélyes üzemnek minősülnek abban a vonatkozásban, hogy a mű gátolja, befolyásolja a víz természetes áramlását, és ennek következtében előre fel nem mérhető áramlástanügyi viszonyok alakulnak ki a víz sebességétől, mennyiségétől és szintmagasságának változásától függően. Ugyanígy veszélyes üzemként felel az élővilágra veszélyes növényvédő szer alkalmazása is, mert az környezetkárosító hatással járhat. Előfordul olyan eset is,

¹⁵ BH2002. 306.

amikor valamilyen vétkes magatartás vagy mulasztás alapozza meg a veszélyes üzemért való felelősséget. Ha például a gázszolgáltató elmulasztotta az időnkénti ellenőrzési kötelezettségét, veszélyes üzemi tevékenysége folytán akkor is felel a kárért, ha azt nem a gázszolgáltatás, hanem a gázvezeték szabálytalan szerelése okozta.¹⁶ A veszélyes üzemi jelleg hiánya természetesen csak azt jelenti, hogy nem alkalmazhatók az általánosnál szigorúbb kárfelelősségi szabályok. A vétkes károkozó azonban ilyenkor is kártérítéssel tartozik, hacsak nem bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

Az alábbiakban a bírói gyakorlatban legtöbbször előforduló, veszélyes üzemnek minősített tevékenységek kerülnek megemlítésre.

1. Gépi meghajtású közlekedési eszközök

A mindennapi életben a leggyakoribb veszélyes üzem a közlekedés, a különböző közlekedési eszközök használata. Fontos megemlíteni, hogy a veszélyes üzemért való felelősség a fokozottan veszélyes tevékenység közvetett hatásaira is kiterjed. Így például az üzembentartó a légi jármű hanghatása következtében keletkezett kárért is tárgyi felelősséggel tartozik.

Az újabb bírósági határozatokban a veszélyes tevékenység mozzanatainak kiterjesztése figyelhető meg. Ezt támasztja alá az a jogeset, amelynek tényállása szerint egy modellrepülő versenyen az egyik versenyző repülőmodellje irányíthatatlanná vált, a gép a nézők közé repült, és ott egy egymás mellett ülő házaspárt valóságosan lefejezett. A hozzátartozók által indított vagyoni és magas összegű nem vagyoni kártérítésre irányuló perben a bíróság megállapította, hogy a repülőmodellek irányítása engedély nélkül használható frekvenciasávokon történik. Ez a frekvenciasáv szükségszerűen hozzátartozik a repülőmodell, mint veszélyes üzem működéséhez. *„A rádióhullámokkal irányított modellrepülő veszélyes üzem, így a repülőmodell működtetése során okozott károkért üzembentartója a fokozott veszéllyel járó tevékenységért fennálló felelősség szabályai szerint köteles helytállni. A modellrepülő irányítására szolgáló rádiójelek továbbítását biztosító frekvenciasáv szükségszerűen*

¹⁶ <http://cegvezetes.hu/1998/11/a-veszelyes-uzem-mukodesebol-eredo-karok/> (2017.03.13.)

hozzátartozik a repülőmodell, mint veszélyes üzem működéséhez, az tehát működési körébe tartozik. Mivel a frekvencia-interferencia jelenség a rádióirányítás területén nem egy váratlan, ritkán és csak eshetőlegesen előforduló behatás, hanem egy olyan fizikai jelenség, amellyel mindenféle rádióirányítás esetén számolni kell, az interferencia-zavart is a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén belül jelentkező okként kell értékelni.”¹⁷

A jelenlegi joggyakorlat egységes álláspontja szerint a járművek üzemeltetése, azok típusára tekintet nélkül, fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül. Azonban vita tárgyát képezte a leállított jármű ilyen szempontú minősítése. A vitát a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása döntötte el, miszerint a veszélyes üzemi jelleg nem szűnik meg annak következtében, hogy a forgalomban részt vevő járművet ideiglenesen, a továbbhaladás szándékával leállítják (pl. forgalmi dugó miatt a jármű nem tud továbbhaladni). Így pl. a veszélyes üzemi felelősséget kell alkalmazni, ha a gépjármű ajtajának kinyitásával történik a károkozás, akkor is, ha a vezető a gépjármű motorját már leállította. Más a helyzet azonban, ha az út szélére vagy a forgalomtól félre eső helyre állítják, mivel a parkoló autó már nem veszélyes üzem még akkor sem, ha tilosban parkol. A bíróság álláspontja szerint, ha megszűnik a gépkocsinak az emberi irányítás alatt tartása, akkor a tevékenység fokozottan veszélyes jellege is általában megszűnik.¹⁸ Így nem állapította meg az objektív felelősséget a bíróság annak az üzembentartónak, aki teherautójával egy lejtős útszakaszon parkolt, azonban a jármű elszabadult és megrongálta az utcában parkoló többi gépkocsit. A bírói gyakorlat üzemi körön belülinek minősíti a jármű műszaki hibáját, a gépjármű vezetőjének elalvását, hirtelen rosszulletét, illetve azt az esetet is, amikor az elmebetegségben szenvedő elkövető a károsultat a megállóból éppen elinduló villamos alá lökte. Ez utóbbi döntését a bíróság azzal támasztotta alá, hogy az üzembentartó tevékenységi köre kiterjed azokra, akik a villamos működéséhez szükséges területre belépnek, így az elmebeteg elkövető magatartása sem minősül üzemi tevékenység körén kívül esőnek.¹⁹ A bíróság a veszélyes üzemért való felelősség szabályai szerint marasztalta el a BKV-t is a javítás miatt üzemen kívül helyezett, de be nem fékezett, s így a rálépő utasok hatására megindult metrómozgólépcsőn elszenvedett balesetért is. Gépi meghajtású közlekedési eszközökkel kapcsolatban említésre méltó még az az eset, amelyben a

¹⁷ BDT2010. 2236

¹⁸ EBH2007. 1692.

¹⁹ Bata Zoltán: A felpattanó kő esete A veszélyes üzemi felelősség alapja és gyakorlati problémák - Cég és Jog 2003. 5. évf. 4.szám 23.o.

szalmabálákkal megrakott, kigyulladt gépjárműszerelvényt több száz méteres útszakaszon vezették anélkül, hogy ezt a vezető észlelte volna, és ezzel az aratás alatt álló földön kárt okozott. Az eljáró bíróság szerint a tűz a gépjármű fokozott veszélyességével párosulva olyan veszélyhelyzetet teremtett, amely a szigorúbb felelősségi szabályok alkalmazására alapot ad akkor is, ha nem állapítható meg egyértelműen a tűz gyújtóforrása.²⁰ Egyetért az ítélkezési gyakorlat abban is, hogy a robbanómotort és az általa működtetett légcsavart veszélyes üzemnek kell tekinteni.

Fontos megemlíteni még azt a bírósági határozatot, melynek alapjául szolgáló tényállás szerint a Volánbusz Rt. távolsági autóbusz járatán az utasok súlyos balesetet szenvedtek, azáltal, hogy az utastérben időzített bomba robbant. Az utasok az ebből származó vagyoni és nem vagyoni káruk megtérítése iránt támasztottak igényt az autóbusz felelősségbiztosítójával szemben. A másodfokú bíróság helyben hagyta az elsőfokú bíróság azon ítéletét, miszerint a kárt a vállalat működési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során megállapította, hogy a gépjárművek kötelező felelősségbiztosításáról szóló 58/1991. (IV.13.) Kormányrendelet szerint a biztosítás kiterjed azoknak az igényeknek a kielégítésére, amelyeket a biztosított személyekkel szemben a biztosítási szerződésben megjelölt gépjármű üzemeltetésével okozott kár miatt támasztanak. A Legfelsőbb Bíróság szerint bár kétségtelen, hogy a Volánbusz Rt. fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, a kár nem ezzel összefüggésben következett be. A bombát elhelyező harmadik személy magatartását működési körön kívül eső, elháríthatatlan oknak kell minősíteni, ugyanis „...a közbiztonság és az anyagi technikai fejlettség jelenlegi szintjén nem teljesíthető azon igény, hogy a tömegközlekedési járatokat igénybe vevő személyeket a légi közlekedéshez hasonló biztonsági vizsgálatnak vessék alá.”²¹

A városi tömegközlekedés kapcsán a bíróság rámutatott arra, hogy a közúti járművel történő utasszállítás mint tevékenység körét nem lehet kizárólag a jármű üzemben tartására leszűkíteni, hanem e veszélyes üzemi tevékenységnek szükségszerű része az a környezet, amelyben a jármű közlekedik, így pl. a megállóhely is. Az ügy tényállása szerint a hótól csupán egy autóbusznyi hosszúságban eltakarított buszmegállóban a felperes az autóbusz oldalának esett és így szenvedett el súlyos sérüléseket. A bíróság

20 BH2000.349

21 BH2000. 200

ítéletében kimondta azt, hogy az alperestől elvárható lett volna, hogy a megállóban nagyobb területet tisztíttasson meg, az alperes tehát felróhatóan mulasztott. A bíróság az alperes felelősségét mégsem ezen az alapon, hanem az objektív veszélyes üzemi felelősség alapján állapította meg, kimondva azt, hogy az alperes által folytatott, utasforgalmat bonyolító fokozott veszéllyel járó tevékenység köréből nem rekeszthető ki az autóbusz-megálló, amely szükségszerű része az alperesi tevékenységének. A felperest az alperes potenciális utasaként, az autóbuszra való várakozás közben, az alperes fokozott veszéllyel járó tevékenységétől el nem választhatóan érte a baleset. A bíróság ítélete szerint a baleset nem a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívüli okból következett be .22

Az utóbbi eseti döntéshez hasonlóan a bíróság elvi élel mondta ki, hogy *„a veszélyes üzem fogalma nem szűkíthető le a fokozott veszéllyel járó tevékenység eszközére, a közúton tartózkodó gépjármű esetén ebbe a körbe mind a személygépkocsi, mind az általa igénybe vett közút, mind pedig az adott időpontban fennálló közlekedési helyzet beletartozik.”*²³ Ezen az alapon mondta ki a bíróság azt is, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenység kockázati körébe tartozik, ha a gépjárművezető - a jogtalanul eltávolított elsőbbségadási tábla hiányában - a jobbkéz-szabályt alkalmazva nem adja meg az elsőbbséget az elsőbbséget élvező úton haladó gépjárműnek.

2. Az emberi környezetet veszélyeztető tevékenység

A Ptk. 6:535. § (2) bekezdése szerint a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 103. § (1) bekezdése értelmében a környezet igénybevételeivel, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztással másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A környezetveszélyeztető tevékenység meghatározásához a környezetvédelmi jogszabályok nyújtanak segítséget, amelyek meghatározott káros minőséghez kötik az értékelést, megadva ennek határértékeit is. A Ptk. szövegéből azonban az a következtetés vonható le, hogy a legkisebb szennyező tevékenységgel okozott kár is

22 BDT2010. 2357
23 BDT2009. 1950

objektív felelősséget von maga után. Tehát miután a Ptk. a teljes kártérítés elvén nyugszik, így ha a határértéket el nem érő kár keletkezik, azt is kötelező megtéríteni.²⁴ Ennek megfelelően, a bírói gyakorlat szerint, ha egy üzem tevékenysége a nagy mennyiségű porkibocsátás miatt a környezetre olyan mértékben káros, hogy a károsult azzal szemben védekezni nem képes, a tevékenység fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül.²⁵

Ugyanígy kártérítésre kötelezte a bíróság azt az üzemet, amelynek szennyvízkibocsátásának következtében a folyóban fellépő oxigénhiány miatt kipusztultak a halak. Nem fogadta el kimentő okként a bíróság a folyó mesterségesen csökkentett alacsony vízhozamára való hivatkozást, miután az üzem rendelkezett levegőztető berendezéssel, így elvárható lett volna, hogy rendszeresen kövesse figyelemmel a tevékenységét és károsodás veszélyének észlelése esetén tegye meg a szükséges óvintézkedéseket.²⁶ Egy másik ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint az üzem környezetszennyező és radioaktivitást eredményező tevékenysége következtében egy budapesti ingatlant le kellett bontani, a területet, illetve közvetlen közelét pedig sugár mentesíteni. A bíróság ítéletében utalt arra, hogy a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz. Ebből következik, hogy az üzembentartónak kellett volna bizonyítania, hogy a károk rajta kívül álló okból következtek be.²⁷

3. Az egészséget súlyosan károsító hatású anyagok

Az ilyen anyag használata munkavégzés során vagy az ilyen anyag forgalmazása megalapozza az objektív felelősség alkalmazását. Így felel a mérgező hatású vegyszeres kezelést végző légi jármű üzembentartója, ha a légi jármű vezetője nem figyelmezteti a munkát végeztető gazdaságot a szakszerűtlen utasítás folytán az adott körülmények között várható következményekre. Ebben az esetben ugyanis három személy felelőssége is felmerül: a gyomirtó tevékenység végzésére vállalkozó, a gyomirtást végrehajtó repülőgépet üzemeltető személy és a gyomirtást megrendelő mezőgazdasági

²⁴ Petrik Ferenc: Kártérítési jog, hvg orac Bp. 2002. 113. o.

²⁵ BH 1973/2. 71.

²⁶ BH 1997/6. 3000.

²⁷ BH 1990. 27.

üzem. Az utóbbi felelősségét azonban általában az általános felelősségi szabályok szerint kell megítélni.²⁸

Ahogy egy konkrét tényállásból kiderül egy 13 éves kislány magával vitte a kétéves testvérét az áruházba, hogy hypót vegyen. Miközben a műanyag flakont a kezében tartotta, a dugó lerepült, a folyadék szökőkútszerűen kifolyt és a kisgyermek szemébe fröccsent. Ennek következtében a gyermek a jobb szemében felmaródásos sérülést szenvedett. A bíróság álláspontja szerint a hypó néven forgalmazott nártiumhipoklorid erősen maró tulajdonságú és mérgező, így használata, forgalmazása és árusítása fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül. Ennek megfelelően a kártérítési felelősség jogalapját a vétkességtől független felelősségi szabályok alapján kell elbírálni. Fontos kiemelni a Legfelsőbb Bíróság azon megállapítását, miszerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatása esetén a jogszabály vélelmezi a „működési körben rejlő ok” és a károsodás közötti okozati kapcsolatot, illetve, hogy a balesetet nem kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Így megfelelő bizonyítékok hiányában nem lehet megalapozottan arra a következtetésre jutni, hogy a balesetet egyedül és elháríthatatlanul a kislány magatartása okozta. A fentiek alapján a Legfelsőbb Bíróság megállapította a forgalmazó áruház felelősségét, mivel álláspontja szerint a gyártó cég csak akkor lehetne kártérítésre kötelezhető, ha mind a forgalmazó, mind a nagykereskedelmi vállalat kimentette volna magát.²⁹ Az előbbiekkal szemben nem tekinti a bírói gyakorlat veszélyes üzemnek önmagában a nyílt láng használatát, vagy ha például az autószerelő műhelyben gyúlékony anyagot (mosóbenzint) használnak a munkához. Ezzel kapcsolatban a Ptk-hoz fűzött kommentár úgy fogalmaz: „*egyet kell érteni Fuglinszky Ádám álláspontjával, aki bírálja a Legfelsőbb Bíróság BH1993. 498. szám alatt megjelent döntését, amelyben a bíróság nem minősítette fokozott veszéllyel járó tevékenységnek a mosóbenzin szabálytalan használatát egy autószerelő műhelyben, ahol a benzingőz egy szikrától lángra kapott, és nagy kár következett be. A gyúlékony anyag ipari használata - figyelemmel az óriási kárveszélyre - mindenképpen fokozott veszéllyel járó tevékenység.*”³⁰

²⁸ Petrik Ferenc: Kártérítési jog, hvg orac Bp. 2002. 110.o.

²⁹ BH1993. 678

³⁰ Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:535. §-ához (2017.03.07.)

A fokozott veszéllyel járó tevékenységek körének bővülését mutatja, hogy a bíróság döntése szerint fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül a termékfeldolgozás - így a szőlőcefre tárolása is - ha annak során veszélyes és ártalmas anyagok keletkeznek³¹, valamint veszélyes üzem az elektromos orvosi kés is, ha a beteget alkoholos vegyszerrel fertőtlenítik.³²

4. Lőfegyver, robbanó anyagok gyártása, tartása, használata

Természetesen a különféle lőszeres és lőfegyverek tartása és használata fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül. Az üzembentartó megállapítása gyakran igen nehéz, ez tükröződik a következő jogesetben is. A II. r. jogi személy alperes alkalmazásában álló erdész a vadászfegyverét átadta az I. r. alperesnek, akinek a lövése következtében a lövedék a felperes bal combjába hatolt. A felperes több éven keresztül kórházi kezelés alatt állt. A bíróság az ítélet indokolásában kifejtette, hogy az üzembentartónak a lőfegyver tulajdonosát, azaz a II. r. alperest kell tekinteni. A Legfelsőbb Bíróság egyetértett a bíróság azon álláspontjával, miszerint a lőfegyverrel okozott kárért a fokozott veszéllyel járó tevékenység üzembentartójának a felelősségét kell megállapítani. Az üzembentartónak pedig az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik, aki a veszélyes üzemre vonatkozó alapvető döntéseket meghozza, és aki a veszélyforrás elleni különleges védekezésre folyamatosan köteles. Ennek megfelelően a II. r. alperes felelősségét nem zárja ki a közvetlen károkozó jogosulatlan lőfegyver használata. A Legfelsőbb Bíróság ezt azzal indokolta, hogy a jogosulatlan használatot a II. r. alperes megakadályozhatta volna az alkalmazottja megfelelő kiválasztásával és ellenőrzésével, vagy ha szükséges, egyéb objektív feltételek megteremtésével. Így az I. r. alperes jogosulatlan magatartása nem minősül olyan elháríthatatlan külső oknak, amely a II. r. alperes mentesüléséhez vezetne, ezért a közvetlen károkozóval egyetemleges kártérítő felelősségét nem zárja ki, hogy eltérő cselekvéssel, más joggal okozták a felperes kárát.³³

³¹ EBH2001. 413.

³² BH2005. 251.

³³ Petrik Ferenc: Kártérítési jog, hvg orac Bp. 2002. 109. o.

5. Veszélyes állatok

A Ptk. hatályos szövege alapján, aki állatot tart, az állat által másnak okozott kárért felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy az állat tartásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli. Veszélyes állat tartója a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel. A kárfelelősség szempontjából tehát a vadállat is "veszélyes üzem".

A gyakorlatban jogalkalmazási problémaként jelentkezett a régi Ptk. szerinti háziállatok körének a meghatározása, mert vannak olyan - vadállatnak nem minősülő - háziállatok (pl. pitbull), amelyek alkalmanként teljesen kiszámíthatatlanul viselkednek és nagyon veszélyesek. *„Ezért a Ptk. megkülönböztető ismérvként nem is a háziállat-vadállat kategóriáit használja, hanem a veszélyesnek és veszélyesnek nem minősülő állatok között különböztet. Ennek törvényes alapját az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény adja, amely szabályozza a veszélyes állatfajok egyedeinek tartásáról szóló részletszabályokat és kimondja azt is, hogy a veszélyes állat tartójának felelősségére a Ptk-nak a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójára vonatkozó kártérítési felelősségi szabályait kell alkalmazni. Egyébként a kérdéskörben a bíróságnak csak azzal kapcsolatban kellett iránymutatást adnia, hogy az állattartói telepről elszabadult állat károkozásáért ki tartozik felelősséggel.”*³⁴ A bíróság megállapította, hogy ha az állat az állattartó telepről elszabadulva okoz kárt, az állattartó felelősségére vonatkozó szabályokat kell irányadónak tekinteni. Ha az állattartó telepén a felügyeletet alkalmi megbízott látja el, e személy magatartását úgy kell értékelni, mintha a felügyeletet maga az állattartó látná el. Ezért az állattartó helyett a megbízottért fennálló felelősségi szabályok alkalmazására nem kerülhet sor. A bíróság határozatában szintén rögzítette, hogy az állat által okozott kárért való felelősség elbírálása során nemcsak a közvetlen felügyelettel és őrzéssel kapcsolatos feladatok ellátásának, hanem a tartás összes feltételének jelentősége van, így az elhelyezés technikai feltételeinek, az állatok megfelelő elkülönítésének, és annak is, hogy a felügyeletet kellő számú személy látja-e el.³⁵

34 Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos, Ptk. 6:562. §-ához (2017.03.03.)

35 BDT2010. 2176

Felhasznált irodalomjegyzék

- <http://cegvezetes.hu> Cégvezetés, 1998. VI. évfolyam 11. szám
- <http://cegvezetes.hu> Cégvezetés, 2007. XV. évfolyam 2. szám
- <https://epitesijog.hu/rolunk/1575-a-karterites-specialis-felelossegi-alakzatai>
- Bata Zoltán: A felpattanó kő esete A veszélyes üzemi felelősség alapja és gyakorlati problémák - Cég és Jog, 2003. 5. évf. 4. szám
- Petrik Ferenc: Kártérítési jog, hvg orac Bp. 2002.
- Wolters Kluwer Kft. Jogtár, verzió: 2015.05. - Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerk.: Gárdos Péter / Vékás Lajos

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről